

Zutphen vijftig jaar geleden (3)

Als één ding duidelijk wordt bij het doorbladeren van het *Zutphens Dagblad*, dan is het wel dat *alles* nieuws was in het derde kwartaal van 1959. Zie het berichtje ‘Beter te vroeg dan te laat’, dat echt nergens over gaat. Of de krekelploeg in De Hoven van welhaast oudtestamentische proporties. Maar er was natuurlijk ook echt nieuws, zoals het tragische ongeval op de Bult van Ketjen, waarbij je je als lezer van nu afvraagt waarom de bestuurder van de ‘witte Mercedes Benz (sportmodel)’ – die auto maakte kennelijk nogal indruk op de verslaggever – geen alcoholtest heeft ondergaan (althans, daar wordt niet over gerept, terwijl ons verder toch geen detail bespaard blijft). O tempora, o mores!

Mej. I.M. v.d. Worp nam afscheid

9 juli – Vele bekende gezichten zag mej. I.M. van der Worp, directrice van de Vakschool voor Meisjes, woensdagmiddag op de afscheidsreceptie voor genodigden.

Het was voor haar een belangrijke dag, merkte de heer J.C. Banz, voorzitter van de Gelderse Vereniging voor Kunstnijverheid, op omdat deze het einde betekent van een succesvolle loopbaan en het begin van een heerlijke vrije tijd! Spreker legde de nadruk op haar warme

belangstelling voor de jeugd, haar sociale instelling en haar natuurlijke bereidheid de zwakkere te steunen en voor hem te vechten.

‘Ergste tijd...’

De heer Banz nam van haar afscheid met gevoelens van grote dankbaarheid en noemde haar grote geestelijke en lichamelijke vitaliteit verheugend. Namens de leerkrachten, het personeel en het bestuur schonk hij mej. v.d. Worp een pick-up. Burgemeester

*Leerlingen van de Vakschool voor Meisjes poseren op het schoolplein voor de fotograaf.
(foto: Stedelijk Museum Zutphen)*

S. de Jong sprak zijn bewondering uit dat zij het zo vele jaren heeft volgehouden, omdat het onderwijs aan meisjes op deze leeftijd volgens hem verre van gemakkelijk is. 'Ik heb het ook enige maanden gedaan; het was mijn ergste tijd...' De heer G. Boot, directeur van de I.t.s., merkte op dat het directriceschap moeilijk is. Hij gunde mej. v.d. Worp van harte rust en vrijheid en hoopte, dat de overgang naar een andere staat des levens niet te moeilijk zou zijn.

Niet in je eentje

Tot slot, nadat nog diverse brieven waren voorgelezen, hield mej. v.d. Worp een korte afscheidstoespraak. Zij dankte allen voor het vertrouwen dat in haar gesteld was. 'De samenwerking is fantastisch geweest! Tenslotte kun je nooit op je eentje resultaten bereiken; mijn dank voor uw medewerking!' De scheidende directrice ontving boekenbonnen en grammofoonplaten.

Slappende automobilist veroorzaakt dodelijk ongeval

16 juli – Gistermiddag heeft aan de IJsselkade een ernstig ongeluk plaatsgehadt. De uit New York afkomstige Jozeph D. Barnell (34), tijdelijk woonachtig in Hamburg, verzuimde de bocht te nemen bij de Bult van Ketjen, en vloog met zijn witte Mercedes Benz, sportmodel, van een hoogte van meer dan twaalf meter het water in van de Vischpoorthaven.

De dames Hissink uit Zutphen en Spee (47) uit IJsselmuiden, die in de bocht met één fiets gestaan of gereden hebben, werden door de auto geschept en verdwenen eveneens in het water. De heer H. Meppelink (69) uit Zutphen, die aan de walkant stond, werd tegen de grond gesmeten. Mr. Barnell, mevr. Hissink en de heer Meppelink liepen een shock en verwondingen op. Mevr. Spee is in het St.-Walburgisziekenhuis, waarheen zij gebracht werd, overleden.

Het ongeluk gebeurde even na drie uur des middags. Aan de IJsselkade werd plotseling een geweldige klap gehoord. Mr. Barnell, correspondent van *Reader's Digest*, die voor een foto-opdracht Arnhem had bezocht en op terugreis was naar Hamburg, is waarschijnlijk door slaap overmand en heeft het stuur niet omgedraaid voor het nemen van de bocht.

Naar de kant gezwommen

De auto is met grote snelheid door de afsluiting – twee ijzeren stangen – gereden en met een wijde boog midden in het water van de

haven terechtgekomen. Mr. Barnell werd eerst toen wakker en is naar de kant gezwommen. Hij wist zich verder niets te herinneren. De dames Hissink en Spee zijn eveneens in het water terechtgekomen. Mevr. Spee was enkele dagen in Zutphen bij haar moeder en zou juist gisteravond nog naar IJsselmuiden terugkeren. Haar moeder en mevr. Hissink zijn burens. Dank zij zwemmers, die in de buurt waren, werden mevr. Hissink en mevr. Spee spoedig op de wal gebracht. Voor mevr. Spee heeft deze hulp niet meer mogen baten. Mevr. Hissink liep een shock op en verwondingen aan het gelaat. De heer Meppelink heeft slechts de klap gevoeld, is op de kade blijven liggen, en wist zich eveneens niets meer te herinneren. Ook hij heeft een shock en verscheidene verwondingen opgelopen.

Knipperend achterlicht

Een gedeelte van de achterzijde van de auto stak nog boven het water uit. Het linkerachterlicht knipperde nog. Spoedig was een brandweerwagen ter plaatse ten einde zo vlug als mogelijk was de Mercedes naar boven te halen voor het geval er meer inzittenden waren. Kabels werden gespannen. Een schipper had de eerste bevestigd opdat de wagen niet helemaal in het water zou kunnen verdwijnen. De takelwagen van de brandweer, een vrachtauto en verscheidene omstanders hebben uiteindelijk de Mercedes op de kant gekregen.

Getij voor Stedelijk Museum is gekeerd

16 juli – Het ongunstige getij voor het Stedelijk Museum schijnt eindelijk gekeerd te zijn. Reeds geruime tijd wordt gewerkt aan het herstel van de refter, aan de Rozengracht. De restauratie geschiedt door de firma M. Jurriëns, onder architectuur van ir. A.J. v.d. Steur. De middeleeuwse gewelfde kelder onder het dormitorium is in deze algehele restauratie opgenomen. Het Wijnhuisfonds begon voorts een actie voor het definitief herstel van de dormitorium, en bood het gemeentebestuur een som gelds ter bekostiging van een restauratieplan.

De kelder van de refter zal in de toekomst voor een deel dienst doen als werkruimte (binderij voor de gemeente); de overige ruimte krijgt de functie van hal, waardoor er een toegang komt naar de werkkelder, de kelder van het dormitorium en die van het toekomstige museum. Gelijkvloers zal een werkkamer worden gemaakt voor mevr. Doornink-Hoogenraad, archivaris,

tevens museumdirectrice. De rest krijgt de bestemming van hal. Er komt een verbinding met het dormitorium, dat voorlopig als museum wordt ingericht.

Rondboogvensters

De zaal op de verdieping heeft een stenen vloer gekregen over de gewelven van het gelijkvloerse gedeelte, waarop estrikken – rood en blauw – zijn gelegd. Bij het herstel kwamen twee vloeren en restanten van enkele balklagen te voorschijn. Ter halve hoogte is later een zolder gemaakt; vloeren en balklaag werden verwijderd en men bracht een van eikenhout vervaardigd tongewelf aan. In de zaal aan de zijde van het dormitorium werden twee rondboogvensters (Romaans) gevonden. Bij onderzoek bleken deze te behoren tot de noordelijke muur van het dormitorium, die dus een buitenmuur was, waaruit volgt dat het huidige gebouw van de refter van jongere datum moet zijn dan het dormitorium.

Vooroorlogse prentbriefkaart met daarop de refter en de bebouwing die bij het bombardement van 1944 verloren ging. (foto: Stedelijk Museum Zutphen)

Laatstgenoemd bouwwerk is dan ook het oudste gedeelte van het kloostercomplex, en moet er reeds geweest zijn alvorens het klooster op deze plaats ontstond.

De buitenmuur van het dormitorium aan de Rosmolensteeg is afgebikt, waarbij de gotische vensterbogen in het gebouw voor de dag kwamen. De gemeenteraad voteerde bovendien het door de Dienst van Openbare Werken begrote bedrag van f 15.000 teneinde het interieur van het dormitorium in gereedheid te brengen voor het museum. Het laat zich aanzien dat zonder tegenslag beide gebouwen tegen het einde van het lopende jaar in gebruik genomen kunnen worden.

De verzamelingen verkeren in redelijke staat van onderhoud, al moet ten aanzien van de schilderijen opgemerkt worden dat hun langdurige verblijf op de archiefzolder met zijn sterk wisselende temperaturen niet gelukkig is en dat sommige meubelstukken

schade ondervinden van de blijkbaar te droge atmosfeer in de archiefvertrekken.

Zilveren reiscouverts

De conservatrice bezocht het depot van de Rijksinspecteur voor roerende monumenten te 's-Gravenhage, om na te gaan welke schilderijen uit de daar berustende verzamelingen in aanmerking zouden komen om aan het museum in bruikleen te worden gegeven. Overeenstemming werd bereikt om enige portretten van 17de-eeuwse persoonlijkheden uit Zutphen en de Graafschap en enkele werken van de 19de-eeuwse schilder Jacobus Schoemaker Doyer voor Zutphen te reserveren. Een welkome en interessante aanvulling van de zilvercollectie vormen de twee vroeg-17de-eeuwse zilveren reiscouverts, die uit de handel konden worden aangekocht. De lepels zijn gemerkt met het Zutphens kruis en een helaas nog niet geïdentificeerd meesterteken.

Restauratie van een der oudste panden van Nederland

4 augustus – Binnenkort zal Zutphen weer een gerestaureerd historisch gebouw rijker zijn. Sedert enige tijd staat namelijk het pand Spiegelstraat 13 in de steigers. Het is het gebouw dat bekend staat als het Nieuwe of Sint-Elisabeth Gasthuis. Sinds 1885 is het als pakhuis in gebruik.

Het pand is een van de oudste en meest belangwekkende gebouwen in Zutphen. In 1442 stichtten Engelbert Kreyneck en Jutte van der Voerst hier het Nieuwe of St.-Elisabeth's Gasthuis in een gebouw waarvoor mogelijk in de tweede helft van de vijftiende eeuw het tegenwoordige in de plaats is gekomen. In 1625, een jaar na de pestepidemie, werden het Elisabeth Gasthuis en het Heilige Geest Gasthuis samengevoegd en gehuisvest in het leegstaande Sint-Catharinaklooster in de Nieuwstad. Vanaf toen

tot 1812 was in het gebouw het Vreemde of Diaconieweeshuis voor wezen van niet-burgers gevestigd (voor de burgerweeskinderen was er al sinds 1564 het Burgerweeshuis).

Omvangrijke restauratie

Onder leiding van het Wijnhuisfonds vindt een omvangrijke restauratie plaats voor de eigenaar, de likeurstokerij en wijnhandel Vetter en Co. Architect is IJsbrand Kok uit Amsterdam. De restauratiewerkzaamheden bestaan uit het herstellen van het muurwerk rondom, dat nogal door de tand des tijds geleden heeft, het wijzigen van de vensters in de drie gevels en het herstellen van de muurplaten. Het gebouw is geheel van baksteen en heeft nooit binnenmuren gehad. De kap is goed, doch niettemin wordt houtwormbestrijding toegepast.

Speeltuin 'Kindervreugd' geopend

17 augustus – 'Als ik zou vragen: meisjes en jongens, wat moet ik doen? dan zouden jullie ongetwijfeld antwoorden: niet te lang praten en dat hek openen.' Burgemeester S. de Jong had het goed gezien, want de honderden kinderen, die zich gistermiddag voor de hekken van speeltuin 'Kindervreugd' in het Staatsliedenkwartier, welke deze middag geopend werd, verdrongen, schreeuwden geestdriftig: 'Ja!'

'Ik wil mijn felicitatie en dank uitbrengen tegenover het bestuur. U hebt de kinderen een plaats gegeven, waar zij onbezorgd kunnen spelen en waar de ouders ze met een gerust hart heen kunnen sturen. Ik wens u toe dat deze tuin het punt zal blijven waar de kinderen steeds met enthousiasme heen zullen gaan.' De kinderen straalden van vreugde en daar was alle reden toe. De 'spoorjongens'

hadden hun werk tot een goed einde gebracht. Ze hebben heel wat vrije tijd gegeven en de handen flink uit de mouwen gestoken. En het resultaat? Een speeltuin zoals er geen tweede in Zutphen bestaat! Alle werktuigen zijn door de 'spoorjongens' zelf vervaardigd. Ze hebben het materiaal overal vandaan geslept en zijn aan de arbeid getogen.

De voorzitter van de speeltuinvereniging, de heer R. Bron, memoreerde de gang van zaken. 'Waar eerst een zandwoestijn was, is nu een schitterende speeltuin gekomen. Het is allemaal niet één-twee-drie gegaan, maar nu is de tuin er toch maar.' De voorzitter dankte in het bijzonder de mannen van het spoor en bovendien alle medewerkers; daarna sprak hij de kinderen toe: 'Jongens en meisjes, de speeltuin is voor jullie gemaakt!'

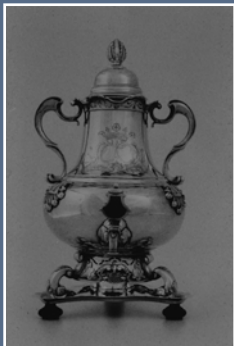
Krekelploeg teistert De Hoven

26 augustus – Als de avond valt, hoort men in De Hoven een gesjirp dat toeneemt naarmate de tijd vordert. Overal klinkt het, niet alleen in de weilanden, op de akkers en langs de straten, maar ook in de woningen. Een 'concert', dat ten slotte bijna niet meer aan te horen is.

De insecten vormen een ware plaag, aldus de Hovenaren, doordat zij de huizen binnendringen. Er zijn kinderen die bevreesd zijn om zich ter ruste te begeven, omdat er krekels tussen de lakens van het bed worden aangetroffen. En overal in de woningen kan men ze vinden, in de provisiekasten, zelfs in de waterglazen en emmers met water.

DDT

De bewoners van de Kruisstraat en de Molenweg hebben wel de meeste overlast van de krekels. Vooral die van de Molenweg, want daar ligt de stortplaats, waar de insecten vandaan komen. Zij leven ook in de spoorsloten achter de stortplaats met andere insecten, die de Hovenaren de nodige overlast bezorgen. 'Ik heb zeildoeken voor de deuren en dergelijke aangebracht', vertelt een bewoner van de Molenweg, 'maar niettemin zien de insecten kans binnen te dringen. Zij houden zich zelfs op in de dakgoten en in de schoorstenen'. Inmiddels gaan de Hovenaren door met het spuiten van DDT en met het op andere wijze om zeep brengen van de insecten, maar veel helpt het niet.

22 september – De kraantjeskan op nevenstaande foto was op de oude kunst- en antiekbeurs te Delft te zien in de afdeling van de heren Nijstad, antiquairs in Lochem. De beroemde zilversmid Salomon Lamberts, die vele jaren in Zutphen heeft gewerkt, heeft de kan in 1752 gemaakt. Het museum in Zutphen heeft met steun van de Vereniging Rembrandt deze Louis XIV kraantjeskan verworven. Zutphen stond in die tijd bekend om zijn zilverwerk. Het is dus verheugend dat het Gelderse stuk nu Gelders bezit is geworden.

(foto: Stedelijk Museum Zutphen, collectie-Zeylemaker)

Beter te vroeg dan te laat

22 september – Een inwoner van Eefde, die maandagmorgen bij het postkantoor te Zutphen een brief had gepost, werd aangesproken door enkele heren, die daar met een auto stopten. Zij vroegen de weg naar de Houtwal. De aangesprokene informeerde of zij een bezoek aan de Jaarbeurs van het

Oosten wilden brengen, welke vraag bevestigend werd beantwoord. 'Maar dan bent u een dag te vroeg', zei de man uit Eefde. 'Nee toch!', schrokken de mannen, die uit Apeldoorn kwamen. Toen zij hun uitnodigingskaart voor de dag haalden, kwamen zij tot de conclusie dat zij zich inderdaad hadden vergist.

Einde zwemseizoen Graaf Ottobad

23 september – Het was een opzienbarend gezelschap dat vanmorgen het Graaf Ottobad binnenstapte: vier heren onder hoge hoeden, grimmig kijkend, en een dame liet koket haar hoedje van oma zien. Waarom dit alles? zult u zich misschien afvragen. Het ging allemaal om de laatste dag van het zwemseizoen in het Graaf Ottobad. Vanavond om zeven uur zal het bad zijn poorten sluiten. Elke morgen, dag in dag uit, waren ze al om zeven uur present: mevr. H.J. Franken-v.d. Poort (welke vrouw verried ooit haar leeftijd?), en de heren P.A. van Polvliet (69), J. van Dongeren (67), J. v.d. Wal (64) en A.A. Langkamp (63). Alhoewel het op het droge nu niet bepaald warm meer was, kregen de veteranen er niet genoeg van. Per slot van rekening is het water nog niet koud:

16 à 17 graden. In totaal sloegen ongeveer 198.000 ouderen en jongeren deze zomer hun armen en benen uit; vorig jaar waren dat er circa 147.000.

(foto: Stedelijk Museum Zutphen, collectie-Zeylemaker)